

7. Заседание педагогического совета ХМУ им. лейтенанта Шмидта от 29.05.1980 г. (Протоколы заседаний педагогического совета ХМУ им. лейтенанта Шмидта 30.08.1979 – 26.06.1980, 193 л.) // Государственный архив Херсонской области (ГАХО). – Ф. 472. – Оп. 4. – Дело. 353. – Л. 16-20.
8. Извозчиков В. А. Концепция педагогики информационного общества / В.А. Извозчиков, В.В. Лаптев, М.Н. Потемкин // Наука и школа. – 2007. – № 1. – С. 41-45.
9. Ляшенко У. І. Інформаційні технології у підготовці фахівців морського профілю / У.І.Ляшенко // Інформаційні технології в освіті. – 2015. – № 24. – С. 159-171.
10. Мамедова К. А. IT-технологии как необходимый компонент системы образования [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [https://docs.google.com/viewer?url=http://7universum.com/pdf/psy/9\(27\)/Mamedova.pdf](https://docs.google.com/viewer?url=http://7universum.com/pdf/psy/9(27)/Mamedova.pdf)
11. Машбиц Е. И. Психолого-педагогические проблемы компьютеризации обучения / Е. И. Машбиц. – М.: Педагогика, 1998. – 192 с.
12. Переписка с Отделом учебных заведений ММФ по учебным и хозяйственным вопросам за 1960 г. // ГАХО. – Ф. 472. – Оп. 4. – Дело. 88. – 235 л.
13. Протокол заседания педагогического совета ХМУ им. лейтенанта Шмидта за 1961-1962 уч. г. (Протоколы заседаний педагогического совета ХМУ им. лейтенанта Шмидта 30.08.1961 – 02.07.1962, 138 л.) // ГАХО. – Ф. 472. – Оп. 4. – Дело. 90. – Л. 14.
14. Протокол заседания педагогического совета ХМУ им. лейтенанта Шмидта от 30.08.1980 г. (Протоколы заседаний педагогического совета ХМУ им. лейтенанта Шмидта 30.08.1980 – 28.05.1981, 156 л.) // ГАХО. – Ф. 472. – Оп. 4. – Дело. 366. – Л. 141-142.
15. Распоряжение УУЗ № УЗ-3-1/103 от 20.01.1965 г. (Циркулярные письма ММФ и Министерства высшего и среднего образования СССР и протоколы совещаний по вопросу организации групп СВВ в училище, 92 л.) // ГАХО. – Ф. 472. – Оп. 4. – Дело. 164. – Л. 56-60.

DOI: 10.31652/2412-1142-2018-50-373-379

УДК 378.4:78.071.4(477)(045)

Г. С. Тарасенко, м. Вінниця, Україна  
Л.О.Ковальова, м.Чернівці, Україна  
lilijakovaleva@gmail.com

## ІНСТРУМЕНТАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА: ДІАЛОГ ТРАДИЦІЙНОЇ МЕТОДИКИ ТА ОСВІТНЬОЇ ІННОВАТИКИ

**Анотація.** У статті здійснено порівняння традиційної методики та педагогічної інноватики, що застосовується у процесі інструментально-виконавської підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва та її впровадження у навчальний процес закладів вищої освіти.

З'ясовано, що традиційні підходи вже не здатні повністю задовольняти суспільні потреби, з'являється необхідність в інноваційних методах музичного навчання, а саме: використання інформаційно-комунікативних технологій на уроках музики, методи стимулювання до виконавської майстерності у процесі роботи над інструментальним твором, інтеграцію в процесі навчання, методи художньо-практичної інтерпретації, метод виконавської відеофіксації, метод інтерактивної художньо-педагогічної технології, порівняння особистого показу та використання аудіовізуальних засобів.

Розглянуто комплекс музичних компетентностей: інтерпретаційні, вокально-хорові виконавські, інструментально-виконавські, творчі.

Охарактеризовано особливості інструментально-виконавської підготовки студентів до інноваційної діяльності. З'ясовано, що мотивація оволодіння студентами грою на музичному інструменті є недостатньо сформованою. Саме поєднання традиційних та інноваційних підходів до інструментально-виконавської діяльності вчителя музичного мистецтва значно посилить мотивацію такого виду фахової підготовки.

**Ключові слова:** інструментально-виконавська підготовка, інструментально-виконавська майстерність, майбутній учитель музичного мистецтва, педагогічна інноватика, традиційна методика, інтеграція, інноваційні методи, музичні компетентності.

## INSTRUMENTAL AND PERFORMANCE TRAINING OF FUTURE MUSIC TEACHERS: DIALOG BETWEEN TRADITIONAL METHODS AND EDUCATION INNOVATION THEORY

**Summary.** *The article compares traditional methods and pedagogical innovation theory used in the process of instrumental and performance training of future music teachers and its implementation in the educational process of higher education institutions.*

*It has been discovered that traditional approaches are no longer able to fully satisfy social needs, there is a need for innovative methods of musical education, in particular, the use of information and communication technologies during music lessons, methods of encouragement of musical excellence in the process of practising an instrumental work, integration in the learning process, methods of artistic and practical interpretation, a method of performance video shooting, a method of interactive artistic and pedagogical technology, comparison of personal presentation and the use of audiovisual media.*

*A number of musical competencies are considered including interpretive, vocal and choral performance, instrumental performance, and creative musical competence.*

*Features of instrumental and performance training of students for innovative activity are characterised. It has been found out that the students' motivation to master playing the musical instrument is not well-established. It is a combination of traditional and innovative approaches to the instrumental and performing activities of a music teacher that will greatly enhance the motivation of this kind of professional training.*

**Keywords:** *instrumental and performance training, instrumental and performance musical excellence, future music teacher, pedagogical innovation theory, traditional methods, integration, innovative methods, musical competencies.*

Реформування системи вищої музичної освіти в Україні пов'язано з вимогами сучасного життя, змінами всіх сфер діяльності фахівця-музиканта, і обумовлено об'єктивними тенденціями модернізації професійної освіти в умовах інтеграції її в світовий культурно-освітній простір і гармонізації різних вітчизняних і західноєвропейських освітніх систем вищої музичної освіти, при збереженні і примноженні кращих традицій вітчизняної освіти.

Сучасна система мистецької освіти характеризується суттєвими модернізаційними змінами, що передбачають пошук інноваційних методів розв'язання навчально-виховних завдань. Постає потреба в оновленні змісту та якості професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, що зумовлено програмними змінами в організації навчання в системі багаторівневої освіти загалом, та у вищому освітньо-мистецькому середовищі сучасної України зокрема.

**Постановка проблеми.** Актуальною проблемою педагогічної науки стає збагачення педагогічних знань інноваційними технологіями, висвітленням найкращих здобутків у галузі підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до інструментально-виконавської діяльності.

**Аналіз останніх досліджень** в обраному проблемному колі засвідчує, що наукові основи педагогічної інноватики активно вивчають у своїх працях вітчизняні і зарубіжні дослідники (К. Ангеловські, В. Беспалько, І. Бех, Л. Ващенко, Р. Гуревич, Л. Даниленко, І. Дичківська, В. Паламарчук, О. Попова, М. Поташник, В. Химинець, Н. Юсуфбекова та ін.). Зокрема, велика увага приділена використанню ІКТ у процесі фахової підготовки вчителя [1].

Численні дослідження присвячені формуванню готовності майбутніх учителів до інноваційної діяльності у процесі навчання у вищих педагогічних навчальних закладах (М. Анісімов, І. Богданова, Ю. Будас, І. Гавриш, Т. Демиденко, Г. Тарасенко, О. Шапран, І. Шоробура та ін.). Дослідники неодноразово вказують на роль культурологічної підготовки вчителя у системі професійної підготовки [10].

Проблемі підготовки майбутніх учителів до інноваційної музично-педагогічної діяльності, активізації їх творчого потенціалу приділяли увагу такі дослідники як Л. Арчажникова, О. Єременко, К. Завалко, В. Лабунець, Л. Надирова, І. Немикіна, О. Олексюк, В. Орлов, Г. Падалка, Л. Паньків, О. Ростовський, О. Рудницька, В. Шульгіна, О. Щолокова та ін. Проблема інструментально-виконавської підготовки вчителя музики активно вивчається сучасними дослідниками як в контексті традиційних підходів, так і в пошуках педагогічної інноватики. Зокрема, проблемі інструментально-виконавської підготовки студентів та впровадження інновацій у фахове навчання майбутніх учителів музики розглядають у своїх роботах такі науковці як А. Береза, Б. Брилін, О. Бурська, Л. Гусейнова, Н. Гуральник, В. Кричевський, Н. Мозгальова, Б. Нестерович, І. Парій та ін.).

У той же час проблема впровадження освітньої інноватики в процес професійно-мистецької підготовки вчителя музики вивчена допоки недостатньо і потребує поглибленого дослідження.

**Мета статті.** Мету статті вбачаємо у вивченні та порівнянні освітнього потенціалу традиційної методики та педагогічної інноватики, що застосовуються у процесі інструментально-виконавської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Ми виходимо з того, що дослідження проблем музично-виконавської підготовки майбутнього вчителя повинно обов'язково спиратися на діалог традицій та інновацій в освітньому процесі закладів вищої педагогічної освіти. Сучасні вимоги до системи освіти зумовлюють інтерес до активної постановки питань співвідношення понять “інновації” і “традиції”. Особливо актуально це в сфері музичної освіти, де необхідно враховувати взаємозв'язок і особливості співвідношення інновацій і традицій в розвитку музичної культури.

Вітчизняні педагоги надають традиціям велике виховне значення, проте визнають частково їх консерватизм і підкреслюють, що завжди слід звертати увагу на минуле, де була створена цінність, і не намагатися зруйнувати її миттєвим капризом (А. Макаренко). Це в повній мірі відноситься до музичної освіти, реалізується на багатовікових національних традиціях, які повторювані, стійкі і збережені, довговічні і тривалі, стабільні. Однак при цьому необхідно відзначити амбівалентність традицій музичної освіти, які з одного боку відносно завершені, але остаточно практично не завершені. У них завжди присутнє як консервативне і стійке старе, так і постійно змінне нове.

Аналіз традиційних підходів до професійної підготовки учителя музики, засвідчує, що традиційні підходи вже не здатні повністю задовольняти суспільні потреби, проте повністю реформувати і трансформувати їх немає сенсу, оскільки певні методи і форми музичної освіти не мають альтернативи.

Традиційні підходи в музичному навчанні – це відпрацьована століттями система індивідуальних занять (гра на музичних інструментах, диригування, постановка голосу), слухання музичної класики, аналіз музичних творів як складові професійного зростання музиканта-педагога. Інноваційні підходи пов'язані із залученням нових технологій (особистісно орієнтованих, інформаційно-комунікативних, дистанційного навчання та інших).

Зараз багато педагогів зіштовхуються з тим, що традиційні форми і методи навчально-виховного процесу не відповідають вимогам сучасності, тому на уроках музики потрібно використовувати інноваційні методи, але не потрібно забувати і про усталені форми роботи (спів, слухання музики, музично-ритмічні рухи та інше).

До інноваційних методів музичного навчання можна віднести проектну діяльність, використання інформаційно-комунікативних технологій на уроках музики, інтеграцію в процесі навчання, ігровий метод навчання, методи художньо-практичної інтерпретації.

Р. Гуревич та М. Кадемія стверджують, що розвиток комп'ютерних технологій, особливо Інтернет-технологій, використання їх у всіх галузях економіки дало стрімкий імпульс розвитку всього людства. Відповідно, це має місце і в мистецькій освіті. Нині немає навчального закладу, в якому не використовують комп'ютери, ІКТ та Інтернет. Педагоги все частіше використовують нові технічні досягнення в освітній діяльності [2, с. 6].

Але традиційна система освіти не забезпечує оперативного і мобільного використання вчителем знань з інших сфер педагогіки і психології. Часто ігнорується інтегрований підхід до цілісного викладання мистецтва в школі. Тим не менше, прогресивний розвиток системи освіти вимагає цього в рамках оновлених підходів до викладання в школі мистецьких дисциплін.

Інтегрованому освоєнню мистецтва взагалі і музики зокрема, присвячено значну кількість наукових праць відомих представників педагогіки. В їх числі Л. Бахарева (історичні припущення виникнення інтеграції), Л. Савенкова (основні етапи впровадження інтеграції в навчальний процес), В. Максимова (міжпредметні зв'язки на уроках музики), Л. Масол (поліхудожній підхід до викладання мистецтва в школі), Г. Ципін (розвивальне навчання в музичній педагогіці), Л. Тарасова (музичне краєзнавство як фактор інтеграції), А. Глушенко (інтеграція в системі підготовки спеціалістів у ЗВО і коледжі) та ін.

Доцільність використання інтеграції мистецтв у фаховій підготовці майбутніх учителів музики детально охарактеризувала О. Рудницька [8]. Дослідниця зазначала, що будь-який вид мистецтва, використовуваний лише як окремий, не може повною мірою забезпечити розв'язання освітніх завдань. Вивчення окремого виду мистецтва має відбуватися в комплексі суміжних естетичних,

мистецтвознавчих, культурологічних знань, що є необхідними для формування уявлень про його функціонування в загальній художній культурі суспільства.

У новій редакції Державного стандарту освітньої галузі “Мистецтво” виокремлено три змістові лінії: музична, образотворча та мистецько-синтетична. Вони реалізуються через вивчення окремих навчальних предметів або через упровадження інтегрованих курсів. Новий Державний стандарт, визначаючи вимоги до рівня підготовки молодших школярів у галузі мистецької освіти, наголошує на здатності учнів застосовувати набуті знання і вміння на практиці, у власній діяльності, зокрема під час аналізу та інтерпретації творів мистецтва, а також у практичних роботах.

Реалізація основної мети, визначеної Державним стандартом нового покоління освітньої галузі «Мистецтво», передбачає формування в учнів системи ключових, міжпредметних естетичних і предметних мистецьких компетентностей як інтегральної основи світогляду, здатність до художньо-творчої самореалізації та культурного самовираження [3]. Закономірно посилюється інтерес педагогічної науки і практики до проблеми використання компетентнісного підходу до художньо-естетичної освіти школярів.

У визначенні змісту предметних музичних компетентностей ураховано державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів (знає, оцінює та інтерпретує, розуміє, уміє, застосовує, виявляє естетичне ставлення, виражає власні оцінні судження тощо). Отже, визначено такий комплекс музичних компетентностей: інтерпретаційні, вокально-хорові виконавські, інструментально-виконавські, творчі.

1. Інтерпретаційні (здатність до аналізу та інтерпретації музичних творів, усвідомлення розвитку музичного образу, застосування відповідної термінології);

2. Вокально-хорові виконавські (застосування вокально-хорових навичок під час виразного виконання народних і професійних пісень);

3. Інструментально-виконавські (застосування елементарних навичок гри на музичних інструментах: народних, сучасних (електронних), прочитання та виконання партитури на дитячих музичних інструментах);

4. Творчі (імпровізація (вокальна, інструментальна), драматизація, інсценізація, створення мелодій, ритмічних і музичних супроводів). Урок музичного мистецтва є тим середовищем, у якому розгортається процес взаємодії, спілкування між вчителем і учнем, вчителем і музикою, учнями і музикою тощо [5].

Зазначимо, що педагогічна інноватика, ґрунтуючись на освітологічних дослідженнях, у той же час, є витокom і джерелом розвитку нових різнопрофільних напрямів. За визначенням Н. Юсуфбекової, педагогічна інноватика є самостійною галуззю педагогічної науки, вченням про створення педагогічних нововведень, їх оцінку й освоєння педагогічною спільнотою, застосування їх на практиці [13]. З точки зору А. Хуторського [12], під педагогічною інноватикою необхідно розуміти науку, що вивчає природу, закономірності виникнення і розвитку педагогічних інновацій, їх зв'язок із традиціями минулого і майбутнього відносно суб'єктів освіти. Автор також зауважує, що на відміну від дидактики, де об'єктом наукового дослідження виступає процес навчання, педагогічна інноватика досліджує трьохскладовий процес – процес створення, засвоєння і застосування нововведень.

Вважаючи інновації комплексним процесом створення, розповсюдження та використання накопиченого досвіду М. Кларін тлумачить цей феномен як актуально значущі й “системні новоутворення, які виникають на основі різноманітних ініціатив та нововведень, що стають перспективними для еволюції освіти і позитивно впливають на її розвиток” [4, с.60].

Для мистецької педагогіки якісні характеристики новизни особливо суттєві. Мистецька інноваційна діяльність є відбитком не лише особливостей оновлення традиційної системи освіти шляхом раціоналізації, впровадженням новаторського досвіду або модернізації, а й презентує індивідуальний творчий стиль роботи вчителя музики [9, с.19].

З позиції педагогічної інноватики, ефективними умовами модернізації інструментально-виконавської підготовки майбутнього вчителя музики В. Лабунцем визначено актуалізацію життєтворчої мотивації студентів у потязі до самостійного наукового пізнання, активної професійної позиції, здатності до постійного фахового розвитку; досягнення діалогових засад у процесі творчої взаємодії в інструментальному класі; інтеграцію різновидів діяльності студентів, спрямованих на досягнення мети; забезпечення навчально-виховного процесу сучасними технічними засобами (аудіо

та відео апаратурою, Інтернет та іншими медіа технологіями), навчально-методичною літературою даного напрямку; стимуляції інструментально-виконавського навчання інтерактивними засобами; використання в педагогічній практиці форм, методів і засобів мистецьких інновацій, новаторства та самоосвіти, створення оригінальних методів навчання музики; спонукання майбутніх учителів музики до творчого самовираження в інструментально-виконавській діяльності [6, с.215].

Інструментально-виконавська підготовка залучає студентів до виконавських традицій, норм музичної культури, до художньо-естетичних цінностей та, разом з тим, має значні резерви не лише для вияву індивідуальності, а й розвитку та використання інновацій у роботі майбутніх учителів.

Підготовка майбутнього вчителя музики не може бути орієнтована лише на традиційні методи. Плідним буде застосування нових методів музичної дидактики, які відповідають специфіці функціонування художнього образу в освітньому процесі. Це експонуючі методи – імпресивні та експресивні.

Імпресивні методи залучають майбутніх учителів до оцінно-творчої діяльності, допомагають студенту увійти в стан художнього співпереживання, посилюють самоаналіз, активізують рефлексивні механізми осмислення власної естетико-виховної ролі.

До експресивних методів відносяться ті, що ґрунтуються на створенні ситуацій, у яких майбутні педагоги самостійно відтворюють музично-естетичні цінності і проектують способи їх трансляції у виховний процес.

Великої ваги набуває метод інтерпретації музики на поліхудожній основі. Він передбачає стимулювання творчої уяви студентів у контексті синтезу мистецтв [7, с. 14-15].

Зміст поняття “інструментально-виконавська підготовка” трактується Т. Тімашевою як багатокомпонентний, цілісний процес художньо-творчого розвитку студентів, спрямований на оволодіння ними певною системою музично-теоретичних та практично-виконавських знань, умінь і навичок, формування музично-естетичного досвіду та виконавської культури, що забезпечує досягнення найкращого результату у сприйманні, емоційному та інтелектуальному пізнанні музичного мистецтва, всебічний розвиток індивідуально-творчих здібностей, а також готовність до індивідуалізації в інструментально-виконавській діяльності [11, с.115].

Сучасні умови вимагають від учителя музичного мистецтва ґрунтовного володіння музичним інструментом. Це зумовлено різноманітністю видів і форм професійної роботи сучасного вчителя музики, а також переосмисленням і розширенням функціональних сторін його діяльності: в закладах шкільної і позашкільної освіти важливо здійснювати широку музично-просвітницьку діяльність з метою залучення різних вікових груп до загальноновизнаних світових цінностей музичної культури.

Сучасний рівень викладання багатьох шкільних предметів вимагає інноваційного виходу за рамки сформованого стереотипу – від традиційної методики викладання до введенням нових, осучаснених дидактичних підходів.

З метою з'ясування особливостей інструментально-виконавської підготовки студентів до інноваційної діяльності нами було здійснено пілотне дослідження, у якому взяли участь 58 студентів бакалаврату спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Слід зазначити, що питання в анкетах утворили для студентів певні труднощі. Складність полягала в тому, що не було варіантів відповідей, але необхідно було активізувати самостійне мислення студентів, опору на набуті ними знання та досвід. Студентам потрібно було творчо сформулювати власну точку зору. Зокрема, у відповідях на питання: “Чи потрібна шкільному вчителю музики інструментально-виконавська майстерність?”, думки студентів дещо розійшлися. Так, 69% студентів вважає, що інструментально-виконавська майстерність передбачає обов'язкове вміння якісно передавати зміст кожного окремого твору, досконало ілюструвати, читати з листа та транспонувати музичні твори, бути сольним виконавцем та концертмейстером. Знаменно, що значна частка опитаних студентів (24%) вважає, що інструментально-виконавська майстерність учителя музики не потребує досконалого володіння інструментом, зумовлюючи це тим, що в сучасному суспільстві є мультимедійні засоби, аудіо-та відеотехніка, і це звільняє вчителя від необхідності віртуозної гри на музичному інструменті. 7% респондентів не змогли мотивувати свою позицію.

Результати опитування дають змогу зробити висновок про те, що мотивація оволодіння

студентами грою на музичному інструменті є недостатньо сформованою. Вступаючи до ЗВО, більшість майбутніх учителів музики не мають досвіду виконавської діяльності. Педагогічна практика в школі також недостатньо формує мотивацію інструментального музикування студентів, які доволі часто використовують на уроках і в позакласній роботі мультимедійні засоби.

**Висновки.** У висновку зазначимо, що поєднання традиційних та інноваційних підходів до інструментально-виконавської діяльності вчителя музичного мистецтва значно посилить мотивацію такого виду фахової підготовки. Це може бути забезпечено такими методами і формами роботи, як: концертмейстерська робота, підбір на слух, транспонування та читання з листа.

Концертмейстерська робота є важливою ланкою у структурі професійної підготовки майбутнього вчителя музики. Концертмейстерська підготовка студентів вищих навчальних закладів засвідчує, що форми і методи цього виду фахового навчання в основному зводяться до набуття акомпаніаторських умінь і навичок (виконання супроводу до вокальних, хорових та інструментальних творів) і не відповідають специфіці концертмейстерської діяльності сучасного вчителя музики, яка передбачає також адаптацію акомпанементу (аранжування й оброблення супроводу, транспонування в іншу тональність, спрощення чи збагачення фактури).

Як свідчить практика, найбільш складним для вчителя є добір за слухом і транспонування. Відсутність цих навичок звужує можливості ведення уроку музики і позакласної роботи.

Читання з аркуша, добір на слух і транспонування пов'язані з процесом музичного сприймання, що багато в чому залежить від розвиненого внутрішнього слуху музиканта. Що стосується транспонування, то, на нашу думку, з появою комп'ютерних програм, які надають можливість швидше переносити текст у потрібну тональність, потреба у транспонуванні з часом зникне (проте у роботі вчителя музики ці вміння залишаються незамінними).

На сучасному етапі учитель має нові можливості для самореалізації у професійній діяльності, активізації інноваційної діяльності. Цьому сприяють певні обставини, серед яких важливими є зняття обмежень у професійній діяльності, надання свободи в інтерпретації освітніх програм з предмету "Музичне мистецтво" та у використанні форм і методів музичного виховання школярів.

Зазначимо деякі інноваційні методи, що застосовуються вчителем музики у навчанні молодих поколінь:

- Методи "заглиблювання" до сфери художніх образів – за допомогою системи переживань, що містяться в образному змісті інструментальних творів, утворюватиметься певна атмосфера на заняттях. Аудіовізуальне прослуховування сприятиме набуттю знань інструментальної культури різних епох, жанрів. Методи створення проблемних ситуацій; методи стимулювання до виконавської майстерності у процесі роботи над інструментальним твором; метод багаторазового повторення; метод зміни виконавських характеристик.

- Розвиток сценічної майстерності студентів на основі елементів театральної педагогіки для розвитку артистизму. На цьому етапі ефективним буде застосувати методи творчого моделювання – відтворення мініатюрних ситуацій навчання й виховання (мікробесіда, мукроурок) та методи педагогічної діагностики – для проведення різноманітних педагогічних ситуацій.

- Інтеграція видів діяльності для створення театралізації музичного твору на основі репертуару програмних дитячих музичних творів. Стимулюючими методами цього етапу вважаємо методи навчання, стимулювання й мотивації (рольові, ділові, евристичні ігри, метод історичних паралелей).

- Метод вибіркового вивчення нотного тексту; метод зміни виконавських характеристик; метод багаторазового повторення; метод відповідності засобів музичної виразності.

- Порівняння особистого показу та використання аудіовізуальних засобів.

- Метод виконавської відеофіксації. Сутність полягає в тому, що студенти за допомогою технічних засобів – відеозапису можуть фіксувати результати своєї інструментально-виконавської діяльності, а далі у процесі перегляду аналізувати, коригувати і виправляти власні допущені помилки.

- Метод інтерактивної художньо-педагогічної технології – метод проектів (інформаційний, дослідницький, творчий, ігровий або рольовий) – використання інформаційних технологій дозволяє залучити учнів до створення творчих робіт, пошукової роботи під час вивчення творчості композиторів.

Знання й використання вищезазначених методів сприятиме формуванню інструментально-виконавської майстерності майбутніх учителів музичного мистецтва та забезпечить якість його

професійної підготовленості й складатиме основу професіоналізму майбутнього учителя музичного мистецтва.

Подальшого вивчення потребують питання організації самостійної роботи студентів в процесі набуття інструментально-виконавської майстерності.

#### Список використаної літератури:

1. Гуревич Р.С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід: навчальний посібник / Р.С.Гуревич. – Вінниця: ТОВ «Планер», 2012. – 156 с.
2. Гуревич Р. С. Проектна діяльність в підготовці майбутніх педагогів / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методи навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // 36. наук. пр. – Вип./ редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. – Київ – Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2013. – 503.
3. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-п>; <http://www.nbuv.gov.ua/> (10.06.2013). – Назва з екрану.
4. Кларин М. В. Инновации в мировой педагогике: обучение на основе исследования, игры и дискуссии (Анализ зарубежного опыта) / М. В. Кларин. – Рига: НПЦ «Эксперимент», 1995. – 176 с.
5. Ковальова С. Дидактична модель формування предметних компетентностей учнів на уроках музичного мистецтва [Електронний ресурс] / С. Ковальова. Режим доступу: [http://library.udpu.org.ua/library\\_files/probl\\_sych\\_vchutela/2013/8\\_1/visnuk\\_9.pdf](http://library.udpu.org.ua/library_files/probl_sych_vchutela/2013/8_1/visnuk_9.pdf). - Назва з екрана.
6. Лабунець В. М. Інноваційні технології інструментально-виконавської підготовки майбутнього вчителя музики: теорія та методика / В. М. Лабунець. – Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейкод. Г., 2014. – 352 с.
7. Нестерович Б.І. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до позакласної музично-виховної роботи з молодшими школярами : автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Б. І. Нестерович; Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М.Коцюбинського. – Вінниця, 2009. – 20 с.
8. Рудницька О. П. Педагогіка загальна та мистецька: навч. посіб. / О. П. Рудницька. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 360 с.
9. Сі Даофен. Методика використання інноваційних технологій у підготовці майбутніх учителів музики до співацької діяльності. Дис...канд. пед. наук: 13.00.02 / Сі Даофен; Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2015. – 245 с.
10. Тарасенко Г.С. Виховний потенціал учителя в контексті його професійної культури / Г.С.Тарасенко // Рідна мова : освітній кварталник Українського вчительського товариства у Польщі. –2012. – № 17. – С.34-43.
11. Тімашева Т.М. Інструментально-виконавська підготовка майбутніх учителів музики у системі вищої педагогічної освіти / Т. М. Тімашева // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 2011. - № 6. – С.115-117.
12. Хуторської А. В. Педагогическая инноватика – рычаг образования [Электронный ресурс] / А. В. Хуторской. – Режим доступа: <http://eidos.ru/journal/2005/0910-19.htm>. – Загл. с экрана.
13. Юсуфбекова Н. Р. Общие основы педагогической инноватики. Опыт разработки теории инновационных процессов в образовании / Н. Р. Юсуфбекова. – М.: НИИ теории и истории педагогики, 1991. – С. 91.

DOI: 10.31652/2412-1142-2018-50-379-383

УДК: 004:338.48

*А. М. Тимейчук, м. Київ, Україна / A. M. Timeychuk, Kyiv, Ukraine  
makssy@bigmir.net*

#### УПРАВЛІННЯ ТУРИСТИЧНИМИ ПРОЕКТАМИ ЯК ОСНОВНИЙ ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ЕЛЕМЕНТ ПРАКТИЧНОГО ТУРИЗМОЗНАВСТВА

**Анотація.** У статті охарактеризовано поняття проекту в технічній та економічній галузях діяльності людини; сформовано розгорнуте визначення проекту для потреб туризму; доведено необхідність управління проектами в туристичній галузі; визначено поняття туристського продукту в широкому сенсі, встановлено та охарактеризовано його найважливіші властивості; показано взаємозв'язок туристського продукту з туристським пакетом та визначено й детально охарактеризовано його складові: туристичний центр, транспорт, послуги розміщення; наведено класифікацію туристичних проектів та критерії їх оцінювання; детально охарактеризовано основні види проектів, які цілком можуть бути адаптованими до умов туристичної діяльності; визначено поняття життєвого циклу проекту як